

Janusz Michalski¹
Kazimierz Zasadziński²

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KOLEJOWEJ A KONIECZNOŚĆ MODERNIZACJI SIECI TRAKCYJNEJ

W referacie przedstawiono :

- *wpływ wzrostu prędkości na zmiany konstrukcji izolatorów sekcyjnych,*
- *wyniki badań trakcyjnych izolatorów ciągnowych, wykonanych z osłoną z modyfikowanego EPDM-u, po 8-letniej pracy na sieci trakcyjnej w ciężkich warunkach środowiskowych*

1. RYS HISTORYCZNY ELEKTRYFIKACJI TRAKCJI

1.1. Początki elektryfikacji

W 1936 roku w przedsiębiorstwie PKP uruchomiono pierwsze pociągi trakcji elektrycznej, w której zastosowano system prądu stałego o napięciu znamionowym 3kV, najnowocześniejszy i najefektywniejszy w owym czasie. System ten obowiązuje w Polsce do czasów obecnych. Do wybuchu II wojny światowej realizowano jedynie elektryfikację ruchu podmiejskiego w warszawskim węźle kolejowym. Wskutek działań wojennych dorobek elektryfikacyjny został zniszczony.

1.2. Okres największej dynamiki elektryfikacyjnej linii kolejowych

Natychmiast po zakończeniu działań wojennych przystąpiono do odbudowy oraz dalszej rozbudowy elektryfikacji linii kolejowych, trwającej do roku 1995 a ze względów ekonomicznych zdecydowano zostawić zasilanie trakcji PKP prądem stałym o napięciu 3kV. Apogeum elektryfikacyjne przypada na lata 60-te, 70-te i częściowo 80-te - zelektryfikowano wtedy 12 tys. km linii, wybudowano ok. 26 tys. km sieci trakcyjnej. Prędkość pociągów w tym okresie zawierała się w przedziale 60-100 km/h a tylko nielicznych do 120 km/h. Trwał proces dostosowywania (projektowania i budowy) sieci trakcyjnej, zapewniającej możliwość prowadzenia pociągów o coraz wyższych prędkościach.

---

¹Politechnika Szczecińska, Instytut Elektrotechniki, 70-313 Szczecin,
ul. Sikorskiego 37, tel. 508869878, e-mail:mijan5@wp.pl,

²Firma Produkcyjna KUCA, 71-100 Szczecin, ul. Gdańska 20, tel. 600322026,
e-mail: kazimierz.zasadzinski@wp.pl

1.3. Okres udoskonalania i modernizacji sieci trakcyjnej

Główne kierunki działań to udoskonalanie trakcji elektrycznej, zwiększanie jej efektywności i obniżenie kosztów eksploatacji, podwyższanie niezawodności bezpieczeństwa ruchu i obsługi, automatyzacja obsługi a głównie zwiększanie prędkości jazdy, szczególnie ważne po wejściu Polski do struktur Unii Europejskiej.

Osiąganie coraz to większych prędkości pociągów, wymagało opracowania nowej sieci trakcyjnej. Przy napięciu zasilania 3 kV, w trakcie przejazdu taboru elektrycznego, przez sieć trakcyjną, będącą elementem przesyłu energii między podstacją trakcyjną a taborem, płynie prąd trakcyjny o bardzo dużym natężeniu.

Sieć trakcyjna **musi** być więc siecią ciężką ze względu na zwiększanie przekrojów lin i przewodów jezdnych wraz z osprzętem, mających na celu poprawę przewodności. Dla porównania: dawniej przekrój sieci trakcyjnych wynosił max. 320 mm², obecnie na wybranych szlakach wynosi 600 mm². Trwa wysiłek o taką konstrukcję sieci trakcyjnej, aby przy tej ogromnej masie osiągnąć jak największe prędkości. Osiągnięto standard prędkości 120 km/h dla ważniejszych szlaków kolejowych a dla tzw. korytarzy transeuropejskich (np. linia E-20 wschód-zachód) w większości 160 km/h. Aktualnie na Centralnej Magistrali Kolejowej trwa testowanie sieci trakcyjnych, dostosowanych do prędkości rzędu 200-250 km/h.

2. Główne kierunki działań dla zmniejszenia masy sieci trakcyjnej

„Odchudzanie” sieci trakcyjnej można dokonywać przez :

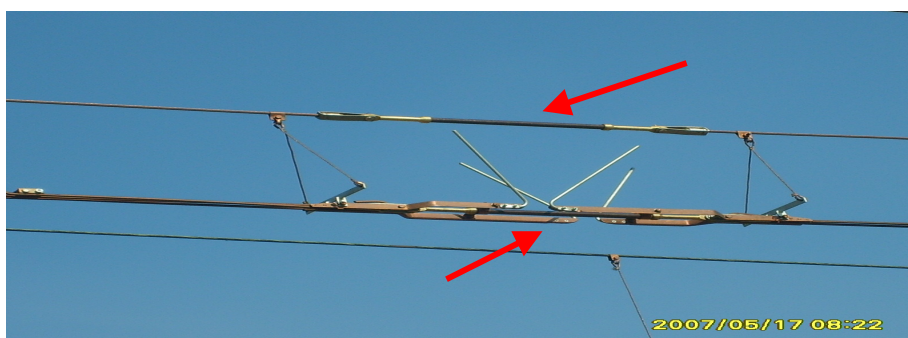
- opracowywanie nowych lżejszych konstrukcji osprzętu podwieszeniowego, mocującego, izolacyjnego (uchwyty, zaciski, izolatory itp.) przy zachowaniu dobrych lub lepszych parametrów wytrzymałościowych, przewodzących czy izolacyjnych,
- poszukiwanie nowych materiałów, spełniających wymogi nowych konstrukcji.

Jedną z możliwości takiego „odchudzania” są zmiany konstrukcji izolatora sekcyjnego, elementu podłużnego sekcjonowania (podziału) sieci trakcyjnej. Zakres odległości do dokonania tego podziału (2-3m) powoduje, że izolator sekcyjny jest stosowany głównie na przejściach rozjazdowych. W okresie intensywnej elektryfikacji w typowych izolatorach stosowano porcelanę i okucia ze stali - całość stanowiła **ciężki** punkt sieci. Maksymalnie prosta linia przewodów - podstawowy warunek przy wzroście prędkości - **jest łatwiejsza do osiągnięcia im lżejszy jest izolator.**

Fot. 1. Kompletny izolator sekcyjny stosowany w okresie intensywnej elektryfikacji PKP

Po zmianie konstrukcji [6] wyeliminowano porcelanę, którą zastąpiono izolatorami, wykonanymi z tworzyw sztucznych – zaznaczenie strzałkami.

Fot. 2. Izolator sekcyjny produkowany w FP „KUCA” (Szczecin), dopuszczony do $V=120\text{km/h}$ (zdjęcia z archiwum autora)

Izolator sekcyjny zmienił całkowicie wygląd, a najważniejszą sprawą było zmniejszenie jego masy o ok. **40%**. Izolator ten zastosowano w sieci jedнопrzewodowej i w dwuprzewodowej, w zakresie dopuszczalnej prędkości do 120km/h.

Aktualnie trwają badania eksploatacyjne wersji rozwojowej tego izolatora sekcyjnego dla prędkości powyżej 120km/h.

Jednocześnie poszukiwano nowego materiału, który byłby odporny na wysokie temperatury (ze względu na możliwość powstawania łuku elektrycznego w trakcie przejazdów lokomotyw z odbierakami prądu przy występującej różnicy potencjałów) oraz na urazy mechaniczne, szczególnie złamania, występujące przy magazynowaniu jak i skręcania w trakcie eksploatacji, występujące w linach nośnych.

Opracowano [4,2] modyfikowany EPDM a izolatory ciągnowe przeszły 8-letni cykl badań eksploatacyjnych w ciężkich warunkach środowiskowych (Police), w trakcie których **nie** stwierdzono żadnych zmian w wartościach badanych parametrów.

Tab.1. Zestawienie wybranych parametrów ciągnowych izolatorów trakcyjnych z modyfikowanego EPDM po 8-letniej eksploatacji

	1998	2002		2006	
IZOLATOR	BM 01-06	BM 05	BM 06	BM 05	BM 06
PARAMETR	badania wejściowe styczeń 1998	lok. 26-15 szlaku Police	lok. 26-15 szlaku Police	lok. 26-15 szlaku Police	lok. 26-15 szlaku Police
Up przeskoku <i>na sucho</i> [kV]	> 116	> 116	> 116	> 116	> 116
Up przeskoku <i>na mokro</i> [kV]	> 65	> 65	> 65	> 65	> 65

Równocześnie opracowano żywice epoksydowe, utwardzane produktami chemicznego recyklingu PET [3,5], które oprócz doskonałych właściwości eksploatacyjnych, charakteryzują się wysoką odpornością na palność [1].

3. PODSUMOWANIE

- 3.1. Zmiany w konstrukcji izolatora sekcyjnego przy zastosowaniu nowych materiałów ułatwiają dostosowanie prędkości przelotowych do standardów unijnych.
- 3.2. Modyfikowany EPDM nadaje się do pracy w ciężkich warunkach środowiskowych w trakcyjnych izolatorach ciągnowych.
- 3.3. Nowe kompozycje epoksydowe mogą być wykorzystane do konstrukcji nowych izolatorów, tak ciągnowych jak i sekcyjnych.

4. LITERATURA

1. Banaszak S. : *Badania starzeniowe trakcyjnych izolatorów kompozytowych, Pol.Szczecińska, Inst.Elektrotechniki, Szczecin 2006, rozprawa doktorska,*
2. Cadler E. : *Określenie możliwości zastosowania modyfikowanego EPDM do izolacji średnich napięć, Pol. Szczecińska Inst.Elektrotechniki, praca dyplomowa 1995*
3. Fabrycy E., Spychaj T., Pilawka R. , Michalski J.: *Napełnione kompozycje epoksydowe utwardzane produktem degradacji chemicznej poli(tereftalanu etylenu), Wyd. Pol. Częstochowskiej KOMPOZYTY/COMPOSITES, 2002, 2, Nr 4,*
4. Michalski J., Rosłaniec Z.: *Mieszanka gumowa na samouszczelniającą gumę, zwłaszcza do warunków morskich, patent PL 287245 (1990)*
5. Spychaj T., Fabrycy E., Gorący K., Michalski J.: *Sposób wytwarzania utwardzacza do kompozycji epoksydowych, utwardzacza do kompozycji epoksydowych i kompozycja epoksydowa. Zgł. pat. P-335986 (1999)*
6. Zasadziński K.: *Konstrukcja izolatora sekcyjnego do prędkości powyżej 120 km/h, 2007, praca w przygotowaniu do druku.*

EVOLUTION OF RAILWAY INFRASTRUCTURE IMPLIES MODERNIZATION OF TRACTION SYSTEM

This article presents :

- *influence of the train speed increase on construction changes of section insulators,*
- *investigation results of tension insulators with modified EPDM housing after 8 years operation on the traction system located in hard environment*